

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

3. Vtrum negationes & priuationes sint entia rationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

veritate, tam erraret in censura, sed videamus quomodo refutat meam scientiam.

Cum, inquit ex ipso Maftrius, dicimus essentiam entis rationis non dicere actu cognosci, sed posse, hoc potest intelligi in duplici sensu, primo quidem in eo, quo dicere solemus quod essentia hominis non consistit in ipso actu ratiocinandi, sed in hoc quod est posse ratiocinari, & hic sensus est falsus, quia ens rationis nullum habet esse præter hoc quod est actu cognosci, alioquin esset ens reale; secundo sic ut per hoc intelligatur quod ens rationis non dicat essentialiter actu cognosci, seu ipsam terminationem passivam, sed tantum ut possibilem, & hoc etiam non bene dicitur, quia vniō quāvis actualiter dicat nexum extremorum (præterea alia exempla quæ eandem vim habent) adhuc considerari potest ut possibilis, nec tamen vllus dicit essentiam ipsius consistere in hoc quod possit vniri, sed in actu vniendi, qui intelligitur actu existere, quando vniō existit: ergo similiter dicendum de ente rationis quod essentialiter consistat in actu cognosci. Hic est discursus Quiedæ contra meam sententiam teste Maftrio.

Sed cuiuscunque sit nihil facit contra meam ut omit- tam me non dicere quod essentia entis rationis consistat in posse cognosci: sicut enim possibilitas entis realis non est essentia eius, sed proprietas fundata in ipsius natura, ita cognoscibilitas entis rationis non est de essentia ipsius sed eius proprietas. Sed ut hoc omitam, dico primo primum modum quo intelligi possit, quod asserimus de ente rationis, non esse falsum, & in huius probatione adducta ab Quieda committi manifeste principium, nec habet apparentiam quod ens rationis capiat suum primū esse essentia à cognitione qua cognoscitur, quāvis ab ea accipiat primum suum esse existentia, nec sequitur ex hoc cum vlla probabilitate quod sit ens reale. Ad secundum modum dico quod si quis eo veteretur non sufficenter impugnetur ab Quieda: falsum est enim quod essentia vniōnis consistat in eo quod est actu vniri; sed in eo quod est esse actualem vniōnem, hoc est talem entitatem aut modum, cuius natura est cum existit, actu vniri, & certū est ex hoc non sequi quin prius sit possibilis quam actu sit aut vniri: vnde si habeat proportionem cum ente rationis quātum ad hoc, quāvis ens rationis sit talis natura ut non possit existere quin actu cognoscatur, inde non sequitur quin prius sit possibilis quam actu cognoscatur, nec quod essentia ipsius consistat in actu cognosci. Omitto male Maftrium impugnare eo loci Quiedam qua parte displicet ipsi eius discursus.

Uterius Num. 238. Impugnat aliam rationem meam qua probo actu cognosci non esse de essentia entis rationis, quia scilicet sequeretur quod ipsa cognitio esset de essentia entis rationis. Impugnat, inquam, hoc negando sequelam, primo quia quāvis denominatio cogniti realiter & subiectiue dicat cognitionem realem, vnde resultat, tamen si præcisè & formaliter consideretur in esse denominationis extrinsecæ, non est cognitio, sed quid ex ea resultans, vnde esse cognitum hoc modo consideratum, non dicit ipsam cognitionem realem sed terminationem passivam ipsius, secundo quia propria loquendo formalitas entis rationis in tali denominatione cogniti non consistit, quia talis denominatio in eo instanti quo fit ens rationis non est obiectiue in intellectu, quasi per talem actum attingatur, sed consistit in eo quod ex parte obiecti fingitur & per denominationem talem afficitur, quare cum dicitur quod essentia entis rationis consistat in actu cognosci, sensus est quod essentia non nisi per actualem cognitionem habetur.

Sed contra primam rationem ob quam negat sequelam, quia ex terminis patet siue consideretur esse cognitū realiter & subiectiue siue formaliter & per modū denominationis extrinsecæ, siue ut res illa quæ est cognita, terminat cognitionē, siue ut recipit & afficitur aliquo resultante ex cognitione, patet inquam ex terminis non posse quēpiam intelligere vel concipere esse cognitum quouis modo quin concipiatur cognitio, vnde si essentia ipsius consisteret in esse cognito, per cognitionē qua cognosci-

tur essentia eius, ipsamet deberet cognosci. Omitto quod male dicatur esse cognitum formaliter, non dicere cognitionem, sed aliquid ex illa resultans, quia gratis fingitur aliquid tale resultare, & quia etiam si resultaret & ab eo haberetur denominatio formalis cogniti, illa esset intrinseca & non extrinseca contra Maftrium.

Ad secundā rationem dico in ea expresse concedi meū intentum quod erat probare esse cognitum non esse essentiam, nec de essentia ipsius. Deinde quod dicit esse cognitum esse de essentia rationis, quatenus essentia ipsius non possit cognosci nec haberi nisi per actualem cognitionem, & male dicitur & non est ad rem: male quidē dicitur quia est impropria locutio; excogitata ad euadendam difficultatem, quæ admodum enim calefactio pessime diceretur esse de essentia calidi, licet non possit fieri calidum absque calefactione: ita quāvis non posset essentia entis rationis haberi, hoc est produci, nisi per cognitionē, non inde sequitur quod in villo sensu proprio aut vtitato dici possit cognitio esse de essentia eius; non etiam ad propositum, quia in illo sensu, nec à me, nec ab villo negabatur esse cognitum esse de essentia ipsius.

Poſtremo Num. 239. Impugnat responſionem quam adhibeo *Num. 14.* quia sic respondendo cōuenio cum iis, qui dicunt entia rationis non pendere ab intellectu quoad esse essentia, quod falsum putat, quia nec ipsa entia realia habent esse essentia antequam existant, quasi condistinctum ab esse existentia; & quia si entia rationis habent huiusmodi esse essentia præcedens actualem existentiam, poterit intelligi secundum illud esse, quod putat me concedere dum eodem *Num. 14.* aio quod sicut entia realia prius sæpe intelliguntur quam existant, non sit opus ut entia rationis prius existant quam cognoscantur; & denique quia esse possibile entis rationis non dicit aliquid intrinsecum sicut dicunt entia realia.

Ad hæc Respondeo me conuenire cum illis Authoribus in eo quod dicit Maftrius, sed nego meam aut ipsorum doctrinam esse falsam. Ad primam autem rationem eius dico me iam non curare quomodo esse essentia entium realium distinguatur ab existentia eorum, quia quidquid de hoc diceretur, extra controuersiam est, quod homo sit possibilis antequam producat, & sicut hoc est verum de illo, ita sane verū erit quod Chymera hæc vel illa sit intelligibilis antequā intelligebatur actu, quomodocunque distingueretur esse essentia ipsius ab esse existentia. Ad secundam rationē nego sequelam, nimirum quod si ens rationis habeat esse essentia antequā existat, possit intelligi secundum illud esse antequam, existeret, quia eo ipso quo intelligeretur secundum illud esse, existeret, cum habeat existere per hoc quod cognoscatur, neque ego debui videri concedere illam sequelam nisi non intelligētibz quod satis clare tamen dixeram: Dixi enim solum quod non erat necesse ut prius existerent entia rationis quā intelligerentur, hinc autem non sequitur quod prius intelligi possent quam existerent, & quāvis prius intelligi possint entia realia quam existant, non est eadem ratio de ipsis ac de entibus rationis, quia ut dixi hæc non requirunt, ut existant, aliud, quam quod cognoscantur, illa vero sic. Nec ego adduxi exemplum de entibus realibus ad probandum quod entia rationis possent cognosci antequam existerent quemadmodum realia; sed ad ostendendum quod quæadmodum realia poterant cognosci antequam existerent, nec existentia ipsorum debeat præcedere cognitionem ipsorum: ita entia rationis non deberent prius existere quam intelligerentur, quāvis tamen nec possent etiam intelligi antequam existerent.

Ad tertiam rationem Respondeo in ea assumi doctrinam falsam sapius negatam & nunquam probatam, nisi idem admittendo de entibus realibus, quod Maftrius vult esse verum de entibus rationis solummodo.

QVÆSTIO III.

Verum negationes & priuationes sint entia rationis.

Negationes & priuationes in hoc conueniunt, quod per utramque excludatur forma vel entitas, cuius dicuntur negationes & priuationes; distinguunt vero per hoc,

hoc, quod priuatio supponat seu exigit in suo subiecto aptitudinem seu inclinationem ad formam quam excludit, negatio vero non exigit: unde carentia frigoris in aqua est priuatio, quia aqua inclinatur ad frigus, & ex se illud exigit: & idem est de carentia formarum substantialium in materia prima; carentia vero irrationalitatis in homine & caloris in aqua, non est priuatio, sed negatio, quia nec homo inclinatur ad irrationalitatem, nec aqua ad calorem.

Quoniam autem sunt aliquæ carentiæ formarum in subiecto, quæ præsupponunt in ipso non solum defectum inclinationis ad illas formas, sed etiam impotentiam, ut est carentia rationalitatis & lapideitatis in brutis; quædam aliæ, quæ non præsupponunt impotentiam, sed tantum defectum inclinationis, ut est carentia albedinis in pariete, & secundum Scotistas carentia motus localis in celo; quædam denique quæ non solum præsupponunt defectum inclinationis ad formas, quibus carent, sed etiam inclinationem ad formam oppositam; ut est carentia caloris in aqua; hinc carentia ut sic, potest diuidi primo in priuationem & negationem, & negatio postea subdividi in negationem inseparabilem, quæ est illa quæ præsupponit impotentiam ad formam, & separabilem, quæ non præsupponit talem impotentiam: & rursus negatio separabilis potest diuidi in negationem cum inclinatione ad formam oppositam, qualis est negatio caloris in aqua, & negationem sine inclinatione ad formam oppositam, qualis est negatio nigredinis in pariete albo. Sintne autem hæc diuisiones per membra speciei seu accidentis distincta ad proprium parum, aut nihil facit, & utraque pars probabiliter substinere possit: quidquid verò quis tenere voluerit de prima diuisione carentiæ ut sic, in negationem & priuationem, idem ut de cæteris teneat, consequens est, quia quantum ad hoc est eadem ratio de omnibus.

Non loquimur autem in præsentia de negationibus aut priuationibus subiectatis in entibus rationis; nec de iis, quas intellectus posset concipere in entibus realibus, in quibus à parte rei non possent reperiri; ut si conciperet negationem spiritualitatis in Deo, aut corporeitatis in homine, quia certum est huiusmodi esse entia rationis; sed de negationibus & priuationibus verè & à parte rei subiectatis in entibus realibus, ut est negatio brutalitatis in homine, caloris in aqua, lucis in aëre tenebroso, &c.

CONCLUSIO.

19. *Negationes & priuationes non sunt entia rationis.* Hæc est communio Scotistarum contra aliquos Thomistas, quos sequitur *Suar. disp. 54. Mer. sect. 3.* Probat manifeste ex dictis, quia insunt rebus realibus independentes à consideratione, verum est enim dicere quod cæcus nullo intellectu considerante habet priuationem visus, & brutum negationem rationalitatis; ergo non sunt entia rationis.

Respondet *Suares* illas non esse entia rationis, ut sunt à parte rei independentes ab intellectu considerante, sed solum ut habent esse ab intellectu.

Contra quia non habent vllum esse ab intellectu, nisi quatenus concipiuntur ab eo ut sunt in se, vel quatenus concipiuntur ab eo per modum entis positiui ipsi à parte rei repugnantis: sed neutro ex his modis sunt, aut sunt entia rationis, quia non est maior ratio quod negatio aut priuatio existens à parte rei fieret aut esset ens rationis per hoc quod conciperetur secundum se, vel modo ipsi repugnante, quam quod Angelus v.g. fieret ens rationis per hoc quod conciperetur secundum se, vel per modum iuuenis ipsi repugnantem; sed Angelus ex eo quod vllus ex illis modis concipiatur, non fit ens rationis, ergo nec negationes nec priuationes.

Confirmatur quia per hoc quod negationes aut priuationes sic concipiuntur, non definiunt à parte rei existere, ergo non definiunt esse entia realia.

20. Quod si aduersarij velint negationes secundum se quidem non esse entia rationis, sed solum reduplicatiue, ut afficiuntur modo entis positiui ipsi repugnantes; fatemur quidem hoc esse verum, sed non est ad propo-

situm, quia questio non est utrum negationes cum illo modo sint entia rationis, sed utrum simpliciter dicendum sit quod sint entia rationis.

Et certe si quaereretur utrum homo esset ens rationis, pessimè responderetur affirmatiue, quatenus homo possit concipi modo ipsi repugnante, & ut sic conceptus reduplicatiue, sit ens rationis: ergo dum quaeritur utrum negationes & priuationes sint entia rationis, male tenetur pars affirmatiua, quamuis possint concipi modo ipsi repugnante, & ut sic conceptæ sunt entia rationis.

Quod si dicatur disparitatem esse, quia negationes & priuationes non possunt concipi nisi modo ipsi repugnante, hoc est per modum entis positiui, hoc omnino falsum est, non enim nisi à rudioribus sic necessarîo concipiuntur; & si id etiâ esset verum, non iuuaret aduersarios, quoniam tam necessarîo Angelus pro hoc statu debet concipi per modum corporei; quam negatio per modum positiui, & tamen si quaereretur, utrum Angelus esset ens rationis, nemo propterea teneret, partem affirmatiuam.

21. *Confirmatur secundo*; quia priuatio à parte rei est principium corporis naturalis in fieri, nec hoc habet ab intellectu, quia id haberet quamuis intellectus esset impossibilis; Deinde intellectus cognoscit extrema primi principij: quodlibet est, vel non est, etiam ut sunt inter se opposita, ergo non concipit vnum per modum alterius.

Obiicit: intelligibilitas est propria passio entis positiui: sed negationes ac priuationes sunt intelligibiles, ergo sunt entia positiua; sed non sunt entia positiua realia, ergo rationis.

Respondeo negando maiorem, præsertim loquendo de intelligibilitate terminatiua, imo si loquamur etiam de motiua intelligibilitate, hoc est de ea quam habet res, quæ mouet ad sui cognitionem concurrente efficienter cum intellectu ad illam, falsa est maior, quia quamuis nihil possit habere talem intelligibilitatem, quod non sit positiuum, non tamen omne positiuum, etiam reale, talem habet, ut patet de relationibus; quæ secundum omnes nequeunt mouere ad sui cognitionem; quod sufficit ad hoc ut intelligibilitas motiua non sit proprietas entis positiui ut sic, nam si esset huius proprietatis, deberet competere omni enti positiuo, ut est euident.

Quod si Scotus aut vllus alius Doctor, cuius auctoritatem negare non placeat, negationes aut priuationes vocet entia, debet explicari sic, ut velit quod sint entia non rigore, prout ens comprehendit sola positiua, sed magis late prout comprehendit quæcumque intelligibilia siue positiua, siue negatiua; si etiam vocet eas quandoque entia rationis, debet intelligi sic, ut velit quod sint entia rationis, non formaliter, sed fundamentaliter, quatenus scilicet præbent intellectui fundamentum excogitandi entia rationis, modo inferius explicando.

QUESTIO IV.

Utrum dentur denominationes extrinsecæ, & an sint entia rationis.

22. *U*t hæc res melius intelligatur, aduertendū est duplicem considerari solere ab authoribus denominationem, vnam intrinsecam, alteram extrinsecam. Denominatio intrinseca est, quæ provenit à forma, quæ intrinsecè reperitur in re denominata, seu in re, quæ denominatur à tali forma: v.g. paries denominatur albus, & illa denominatio competit ipsi ratione albedinis, quæ albedo est forma intrinsecè reperta in ipsomet pariete, & propterea est intrinseca denominatio. Denominatio extrinseca est denominatio proveniens à forma extrinseca, quæ scilicet non reperitur in ipsamet re denominata, sed in alia re ab ipsa distincta, v.g. paries denominatur visus & cognitus, & amatus, quæ denominationes competunt ipsi ratione cognitionis, visionis, & amoris, quæ reperuntur non in ipsomet pariete, sed in potentia visiva, intellectiva, & volitiva: unde sunt denominationes extrinsecæ.

23. *U*træque denominatio vocaliter accepta nihil aliud est quam nomen aliquod attributum alicui propter formam ab eo significatam respicientem illud, quod sic denominatur, quæ forma, si sit intrinseca rei denominatæ, ut albedo

Non sola positiua intelligibilia sunt. Intelligibilitas motiua non est proprietas entis positiui ut sic.

Quid denominatio intrinseca.

Quid extrinseca.

Quid denominatio vocaliter accepta.

Diuisio carentiæ ut sic & specierum eius.

Negationes & priuationes non sunt entia rationis.

Negationes non sunt entia rationis ex eo quod considerantur per modum entium positiui.